

Kemikaali ohutuskaart kui teabeallikas keskkonnaohtlikkuse kohta

Heli Nõmmsalu, Balti Keskkonnafoorum

Koolitus

**“Kohustuslikud nõuded kemikaalide käitlemisel metalli- ja
masinatööstuses”**

9. nov. 2011

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Tallinn

Käsitletavat teemad:

- 1) Millal antakse kemikaalile ohutuskaart**
- 2) Ohutuskaardile esitatavad üldised nõuded**
- 3) Keskkonnaohtliku kemikaali tähistus ohutuskaardil**
- 4) Kust leida ohutuskaardil informatsiooni keskkonnaohtliku kemikaali kohta**
- 5) Kuidas kontrollida, et ohutuskaardil ei oleks vastukäivat või valet informatsiooni kemikaali ohtlikkuse kohta**

Millal antakse ohutuskaart?

Aine või segu tarnija peab esitama aine või segu saajale ohutuskaardi, kui:

- aine on klassifitseeritud ohtlikuks vastavalt määrusele 1272/2008 (CLP määrus) või segu on klassifitseeritud ohtlikuks vastavalt direktiivile 1999/45/EÜ;
- aine on püsiv, bioakumuleeruv ja toksiline (Persistent, Bioaccumulative, Toxic) või väga püsiv ja väga bioakumuleeruv (vPvB) vastavalt REACH määruse Lisas XIII sätestatud kriteeriumitele;
- aine on nimetatud autoriseerimise nimekirjas;
link Euroopa Kemikaaliameti kodulehel:
[http://echa.europa.eu/chem data/authorisation process /candidate list et.asp](http://echa.europa.eu/chem_data/authorisation_process/candidate_list_et.asp)

Millal antakse ohutuskaart (jätkub)

- segu ei klassifitseerita ohtlikuks, kuid selle koostisesse kuulub:
  - **Mittegaasiliste segude puhul:**
    - vähemalt 1 massiprotsent ühte tervise- või keskkonnaohtlikku ainet;
  - **Gaasiliste segude puhul:**
    - vähemalt 0,2 mahuprotsenti ühte tervise- või keskkonnaohtlikku ainet.
  - **Mittegaasiliste segude puhul:**
    - vähemalt 0,1 massiprotsenti ühte PBT või vPvB ainet;
    - vähemalt 0,1 massiprotsenti ühte ainet, mis on nimetatud autoriseerimise nimekirjas;
- Vastavalt CLP määrusele (Lisa I sekts. 3.4.3.3.2), on ohutuskaart samuti nõutud segudele, mida ei klassifitseerita sensibiliseerivaks, kuid mis sisaldavad >0,1 massiprotsenti sensibiliseerivat (ülitundlikkust, allergiat põhjustavat) ainet.
- Aine, mille suhtes on kehtestatud töökeskkonnas kokkupuute piirväärtused.

Millal antakse ohutuskaart (jätkub)

Tähtis!

- Segude puhul on alampiiriks 0,1 massiprotsenti väga ohtlikku ainet (PBT, vPvB). See aga tähendab, et allkasutaja ei saa ohutuskaarti juhul, kui tema poolt kasutatav segu sisaldab näiteks PBT ainet vähem kui 0,1% ja ta ei ole ka sellest teadlik. Samas, kui ettevõtte kasutab sellist segu suurtes kogustes, võib see osutuda oluliseks antud aine keskkonnaheite suhtes.
- Näide: ettevõtte kasutab aastas 100 000 tonni segu, mis sisaldab 0,05% PBT ainet. See tähendab, et ettevõtte kasutab aastas 50 tonni PBT ainet! Kui näiteks pool sellest juhitakse reovette, tähendab see juba 25 tonni aastas PBT- aine heidet.

Millised on ohutuskaartidele esitatavad üldised nõuded?

Kemikaaliseadus:

§ 19. Kemikaali ohutuskaart

(1) Kemikaali ohutuskaart esitatakse REACH-määruse Artikli 31 nõuete kohaselt

- Ohutuskaart esitatakse paberkandjal või elektrooniliselt tasuta
- Ohutuskaart esitatakse nende liikmesriikide ametlikes keeltes, kus aine või segu turule viiakse, kui asjaomane (asjaomased) liikmesriik (liikmesriigid) ei sätesta teisiti
- Teave ohutuskaardil esitatakse selgel ja kokkuvõtlikul viisil

Millised on ohutuskaartidele esitatavad üldised nõuded (jätkub)

- Vastavalt REACH määruse Lisale II peab ohutuskaardis sisalduma kogu informatsioon, mis on nõutud kõigis 16 punktis.
- Määrusega 453/2010 muudeti REACH määruse Lisa II – ohutuskaardile esitatavaid nõudeid. Jõustus alates 1. dets. 2010.
- Vastavalt sellele peab ohutuskaardi iga 16 punkt sisaldama lisaks ka alapealkirju.

Näiteks punkt 12. Ökoloogiline teave

12.1. Toksilisus

12.2. Püsivus ja lagunduvus

12.3. Bioakumulatsioon

12.4. Liikuvus pinnases

12.5. Püsivate, bioakumuleeruvate ja toksiliste ning väga püsivate ja väga bioakumuleeruvate omaduste hindamine

12.6 Muud kahjulikud mõjud

Millised on ohutuskaartidele esitatavad üldised nõuded (jätkub)

Klassifikatsioon ja märgistus ohutuskaardil peale Määruse 453/2010 jõustumist (1. dets. 2010):

- **Ainete puhul märgiti ohutuskaardile kuni 1. detsembrini 2010 direktiivi 67/548/EMÜ kohane klassifikatsioon ning võis lisada ka määruse nr 1272/2008 (CLP) kohase klassifikatsiooni.**
- **Alates 1. detsembrist 2010 kuni 1. juunini 2015 esitatakse ainete klassifikatsioon ohutuskaartidel nii direktiivi 67/548/EMÜ kui ka CLP määruse kohaselt.**
- **Segude puhul esitatakse ohutuskaardil klassifikatsioon direktiivi 1999/45/EÜ kohaselt kuni 1. juunini 2015, lisaks sellele võib esitada ka CLP määruse kohase klassifikatsiooni.**

⇒ **Erand: juba turule viidud ainete ohutuskaardid tuleb uuendada 1. dets 2012**

(REACH järgi turule viimine - tegevus, millega tehakse kemikaal Eestis või Euroopa ühenduste liikmesriigi territooriumil esmakordselt kättesaadavaks kas levitamiseks või kasutamiseks)

Millised on ohutuskaartidele esitatavad üldised nõuded (jätkub)

AINED

	või			
KLASSIFITSEERIMINE	67/548/EMÜ	67/548/EMÜ + 1272/2008	67/548/EMÜ + 1272/2008	1272/2008
MÄRGISTAMINE JA PAKENDAMINE	67/548/EMÜ	1272/2008	1272/2008	1272/2008

Direktiivi 67/548/EMÜ kohaselt klassifitseeritud, märgistatud ja pakendatud ning enne 1. detsembrist 2010 juba turule viidud ainete käesoleva määruse kohaselt uuesti märgistamist ja uuesti pakendamist ei nõuta kuni **1. detsembrini 2012.**

20.01.2009

01.12.2010

01.06.2015

SEGUD

	või		
KLASSIFITSEERIMINE	1999/45/EÜ	1999/45/EÜ + 1272/2008	1272/2008
MÄRGISTAMINE JA PAKENDAMINE	1999/45/EÜ	1272/2008	1272/2008

Direktiivi 1999/45/EÜ kohaselt klassifitseeritud, märgistatud ja pakendatud ning enne 1. juunit 2015 juba turule viidud segude käesoleva määruse kohaselt uuesti märgistamist ja uuesti pakendamist ei nõuta kuni **1. juunini 2017.**

Keskkonnaohtliku kemikaali tähistus ohutuskaardil

Nn. “vana klassifikatsiooni” järgi:

Ohusümbol:

Riskilaused:

R50 – väga mürgine veeorganismidele;
 R50/53 – väga mürgine veeorganismidele, võib põhjustada pikaajalist vesikeskkonda kahjustavat toimet;
 R51/53 - mürgine veeorganismidele, võib põhjustada pikaajalist vesikeskkonda kahjustavat toimet

Uue klassifikatsiooni järgi:

Ohupiktogramm: Ohulaused:

H400: Väga mürgine veeorganismidele;
 H410: Väga mürgine veeorganismidele, pikaajalise toimega;
 H411: Mürgine veeorganismidele, pikaajalise toimega;

(H412: Ohtlik veeorganismidele, pikaajalise toimega;
 H413: Võib avaldada veeorganismidele pikaajalist kahjulikku toimet – ei ole piktogrammiga)

Kust leida ohutuskaardil informatsiooni keskkonnaohtliku kemikaali kohta

Kõige vajalikumad jaotised ohutuskaardil on kasutaja jaoks järgmised:

- 1, 2 ja 3 – kiirülevaade kemikaalist, tema põhilistest ohtudest, kasutusala
- 4, 5 ja 6 – kuidas toimida õnnetusjuhtumite korral antud kemikaaliga
- 8 – kokkupuute ohjamine ja isikukaitse
- 7, 8, 9 ja 10 – ettevaatusabinõud probleemide vältimiseks
- 13 – ohutu jäätmekäitlus
- 16 – asjakohaste ohu- ja/või hoiatuslausete loetelu (esitatakse kõikide nimetatud lausete täistekst, kui seda ei ole esitatud eespool)

Kas aine või segu on keskkonnaohtlik või sisaldab keskkonnaohtlikku ainet:

- 2 - ohtude identifitseerimine
- 3 - koostis / teave koostisainete kohta
- 12 – ökoloogiline teave
- 16 - asjakohaste ohu- ja/või hoiatuslausete loetelu

Kust leida ohutuskaardil informatsiooni keskkonnaohtliku kemikaali kohta (jätkub)

Jaotis 2 - ohtude identifitseerimine

Kirjeldatakse ainest või segust tulenevaid ohte ja esitatakse nende ohtudega seotud asjakohased hoiatused. Esitatakse aine/seguga klassifikatsioon, märgistuselemendid (ohupiktogramm, tunnussõnad, ohulaused ja hoiatuslaused).

Kui klassifikatsioon, sealhulgas ohulaused (segu puhul ka R-laused) ei ole täielikult välja kirjutatud, lisatakse viide 16. jaole, kus esitatakse kõikide klassifikatsioonide, sh kõikide ohu- ja R-lausetega täistekst.

Jaotis 3 - koostis / teave koostisainete kohta

Esitatakse aine või segu koostisainete, sealhulgas lisandite ja stabiliseerivate lisainete keemiline koostis ja klassifikatsioon; asjakohane ja kättesaadav ohutusalane teave võimaliku keemilise reaktsiooni kohta pinnases.

Käesolevas jaos ei pea ohu- ja R-laused olema täielikult välja kirjutatud, piisab nende koodidest. Juhul kui nimetatud laused ei ole täielikult välja kirjutatud, tuleb viidata 16. jaole, milles esitatakse kõikide ohu- ja R-lausetega täistekst.

Kust leida ohutuskaardil informatsiooni keskkonnaohtliku kemikaali kohta (jätkub)

Jaotis 12 – ökoloogiline teave

Esitatakse teave ökotoksilisuse kohta, lähtudes vee- ja/või maismaaorganismidega seotud uuringuandmetest.

Esitatakse asjakohased kättesaadavad andmed vesikeskkonnale, sealhulgas kaladele, koorikloomadele, vetikatele ja muudele veetaimedele avalduva akuutse ja kroonilise toksilisuse kohta.

Lisaks esitatakse võimaluse korral kättesaadavad toksilisust käsitlevad andmed mulla mikro- ja makroorganismide kohta ning muude keskkonna seisukohast oluliste organismide, näiteks lindude, mesilaste ja taimede kohta.

Kui aine või segu pärsib mikroorganismide aktiivsust, kirjeldatakse ka võimalikku mõju reoveepuhastitele.

Esitatakse ka teave aine või teatavate segus sisalduvate ainete lagunemisvõime kohta reoveepuhastites.

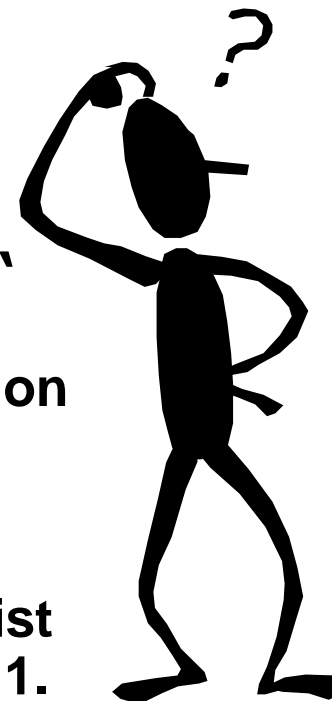
Kuidas kontrollida, et ohutuskaardil ei oleks vastukäivat või valet informatsiooni kemikaali ohtlikkuse kohta

Millal on ohutuskaart välja antud?

Väljaandmise kuupäev ei tohi olla väga „vana“

Kui uus aine või segu on viidud turule või ohutuskaart on vaadatud läbi pärast 1. juunit 2007, peavad väljastatavad ohutuskaardid juba vastama REACH määruse nõuetele:

- kõik olemasolevad ohutuskaardid tuli alates 1. juunist 2007 uuendada vastavalt REACH määruse nõuetele 1. detsembriks 2010
- kõik väljastatavad ohutuskaardid peavad alates 1. dets. 2010 olema vastavuses REACH määruse muudatustega (Lisa II muudetud nõuded seoses klassifikatsiooniga)

Kuidas kontrollida, et ohutuskaardil ei oleks vastukäivat või valet informatsiooni kemikaali ohtlikkuse kohta (jätkub)

⇒ **Kas on esitatud kõik ohtlikud koostisosad?**

Ohutuskaardi 3. jaotises peab olema esitatud ohtliku aine nimetus, registreerimisnumber, CAS nr (või EINECSI / ELINCSI number selle olemasolul), aine kontsentratsioon ning klassifikatsioon.

Kui ainele on määratud kokkulepitud klassifikatsioon, on ta lülitatud CLP-määruse 1272/2008/EÜ (link: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:353:0001:1355:et:PDF>) Lisa VI tabelisse 3.1 (esitab aine klassifikatsiooni vastavalt uutele nõuetele) või tabelisse 3.2 (esitab nn. vanal süsteemil, direktiivil 67/548/EMÜ põhineva klassifikatsiooni).

Kuidas kontrollida, et ohutuskaardil ei oleks vastukäivat või valet informatsiooni kemikaali ohtlikkuse kohta (jätkub)

TÄHTIS:

kui leiata ohutuskaartidelt aine, mis on lülitatud CLP määruse Lisasse VI, peab selle klassifikatsioon olema täpselt sama kui on toodud määruses. Kui see ei ole nii, viitab see ohutuskaardi halvale kvaliteedile.

Ainult ligikaudu 4000 ainet omavad harmoniseeritud klassifikatsiooni ja on lülitatud CLP määruse Lisasse VI. Ülejäänud ainete klassifikatsioon võib varieeruda sõltuvalt sellest, missugust informatsiooni tarnijad/tootjad omavad.

Kuidas kontrollida, et ohutuskaardil ei oleks vastukäivat või valet informatsiooni kemikaali ohtlikkuse kohta (jätkub)

⇒ **Kas teave jaotises 2 on kooskõlas teistes ohutuskaardi jaotistes esitatava teabega?**

Punktis 2 peab märkima selgelt ja lühidalt ainet või segust tulenevad ohud ja esitama nende ohtudega seotud asjakohased hoiatused.

Ohud identifitseeritakse toote (aine või segu) klassifikatsiooni alusel.

Kui 2. jaotises ei ole nimetatud ohtlike omadusi, siis ei tohiks olla vastuolulist informatsiooni ka teistes ohutuskaardi jaotistes (9, 11, 12).

Täna tähelepanu eest !

Balti Keskkonnafoorum

Tel: +372 6 597 028

Fax: + 372 6 597 027

E-mail: heli.nommsalu@bef.ee

www.bef.ee

